

LĂCAȘE DE CULT, MONAHI ȘI VIAȚĂ SPIRITUALĂ LA BOROAIA

*Comandor (r) dr. Marian
MOȘNEAGU'*

Situată între două străvechi citadele ale ortodoxiei – Mănăstirile Neamț și Râșca –, centre monahale care aveau să-i influențeze decisiv evoluția economică dar și viața spirituală, comuna suceveană Boroaia reprezintă un reper pe harta Bucovinei megieșe.

Credința statornică în Dumnezeu și dragostea nețărmurită față de glia străbună i-a însoțit mereu pe dreptcredincioșii comunității, în viața de acasă și oriunde în lume.

Poate nimeni altul nu a localizat și zugrăvit mai plastic Boroaia, amplasând-o pe harta spirituală a poporului român, precum Alexandru Vlahuță, care în „România pitorească” redă prima sa impresie la contactul cu zona: „Pe la îngânarea zorilor, ieșim din cotlonul mănăstirii, pe poarta pârâului Agapia în largul luncii aburite de brumă, trecem prin Târgul – Neamțului, printre dughenele ce încep a-și ridica obloanele, deschizând ochii somnoroși, urcăm dealul Oglinzilor din zona care vedem la stânga Băile Oglinzi sub poalele codrului și dăm pe la satul Boroaia, în frumoasa și îmbelșugata vale a Moldovei.

În dreapta noastră, legendarul râu care a chemat pe Dragoș descălecătorul din poghiaturile Maramureșului să-i urzească o țară nouă, se-îndoaie liniștit pe sub dealul învârstat de lanuri, tăindu-și printre fânețe și huceaguri o albie mult mai lată decât îi trebuie. În stânga, pe marginile luncii, își lasă Carpații găteala lor de codri.⁴²

Situată în partea de SE a județului Suceava, la jumătatea distanței dintre Târgu Neamț și Fălticeni, Boroaia, cu o suprafață de circa 74,13 km pătrați, din care 4800 ha teren agricol, își etalează de veacuri cătunele cu oameni gospodari, cinstiți și corecți, cu frică de Dumnezeu și dragoste de cultură și civilizație.

Răsfirate în trepte, între albia majoră a râului Moldova la E-NE, în ulucul flancat de dealul Spătăreștilor și Culmea Pleșului, supranumită Olimpul Boroaiei, la V-SV, în partea sudică a Depresiunii Baia, cele cinci sate sunt etalate pe terasele de dreapta ale Moldovei, de la albia acesteia (Giulești și Bărăști) la terasele I și II (Boroaia) și la terasa III (Moșa și Săcuța), de la altitudinea medie de 355 de metri la cea maximă de circa 915 metri, în vârful Toaca sau Cerdac din Culmea Subcarpatică Pleșu.

OBĂRȘIA LOCULUI

Satul Boroaia sau Boroaia-Râșcăi, apare în catagrafia rusească din 1774 cu 44 de case, fiind format în majoritate din emigranți ardeleni și bucovineni, persecutați după înfrângerea răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan dar și ca urmare a înființării regimentelor grănicerești.

Conform altor ipoteze istorice, satul Boroaia ar fi existat încă de la 1300, cel mai vechi proprietar al moșiei omonime putând fi din neamul Bou, înrudit cu Mușatinii.

Românii proveniți din zona Bistrița Năsăud (Monor și Bârla) și din Maramureș (Moisei, Țibichi, Cordon etc) au găsit înțelegere la egumenii Mănăstirilor Neamț și Râșca, fiindu-le permisă așezarea lor pe moșiile celor două mănăstiri. De aici și denumirea celor două așezări, Boroaia Neamțului și Boroaia Râșcăi.

Denumirea satului Boroaia vine, se pare, de la Bora, conducătorul celor circa 200 de emigranți ardeleni care s-au stabilit aici. Căpetenia lor Bora murind pe drum, conducerea grupului a fost preluată de soția sa, Bouoia (Boroaia).

Noii veniți și-au construit case cu lemn de pe loc prin „curătură” (defrișare) iar la 1808 au ctitorit Biserica cimitirului satului, cu hramul Adormirea Maicii Domnului.

A.D. Xenopol acreditează ideea că Boroaia ar fi fost înființată de sași, odată cu Sasca și Baia, dovadă frecvența mare a numelui Sasu printre familiile din comună.

După 1800, răzeșii din Boroaia au pierdut pământurile, devenind clăcași.

În 1843, satul era moșia Mitropoliei Moldovei, cu satele Bărăști, Orțești și Boroaia-Neamțului.

Până la 1864 moșia satului a fost proprietatea Mănăstirii Râșca.

În 1879 Boroaia era deja o plasă, alături de Fălticeni. La 1898 satul avea 3523 de suflete.

Suprafața comunei era de 5064 ha, din care 1200 ha pădure, 2933 ha fânețe, 931 ha sterp, restul fiind teren arabil. Mai mult de jumătate din teritoriul comunei este muntos.

Probabil satul s-a dezvoltat inițial pe teritoriul răzeșului Bou și ulterior pe moșia Mănăstirilor Râșca și Neamț. Liberi la început, țăranii au fost șerbiți de boieri și egumeni, dependența de feudali fiind curmată la 1864, când legea rurală a schimbat viața satului.

Primele documente în care este explicit menționată Boroaia sunt recensămintele din 1772, 1773 și 1774 referitoare la case și birnici, catagrafia rusească de la 1774, condica liuzilor din 1803 referitoare la stăpânirea satelor, condica visteriei din 1816, catagrafia din 1820, harta din 1828-1832, statistica fiscală din 1831, catagrafia visteriei din 1832 și 1845 și recensămintele din 1859, 1914 și 1941.

Astfel, în recensământul populației moldovenești din 1772-1774, apare un singur sat Boroaia, cu 44 case și 40 birnici.

În recensământul din 1796 se pomenește de Boroaia și Saca iar în alte documente de epocă este menționată moșia Plopul, pe care este așezat satul Boroaia și moșia Bogoslovu, pe care este așezat satul Moșa.

În catagrafia din 1832 Boroaia apare formată din satele Boroaia-Râșcăi, Boroaia-Neamțului sau Nemțeni, după numele moșiilor mănăstirești, Bărăști, Groși, Moșa și Târzia, cu 903 capi de familie și 3523 de locuitori.

Populația comunei a crescut de la 3488 suflete în 1864, la 6864 în 1943, diminuându-se la 5331 în 1966.

La recensământul din 2011, comuna suceveană Boroaia avea o populație de 4725 de locuitori, din care satul Boroaia – 2041, Bărăști – 862, Săcuța – 681, Moșa – 586 și Giulești – 555³.

LĂCAȘE DE CULT

Credința statornică în Dumnezeu și dragostea nețăr-murită față de glia străbună i-a însoțit mereu pe drept-credincioșii comunei în viață și oriunde în lume. De aceea, în mijlocul fiecărui sat se află un locaș închinat lui Dumnezeu.

Biserica de lemn din Boroaia, cu hramurile „Adormirea Maicii Domnului” și „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, începută la 1802, cu pictură pe pânză ce permitea strângerea

În caz de năvăliri, poartă pe ușile altarului două semne de meșter și, probabil Ilariu zugrav, iar cheutorile sale sunt din lemn cioplit, cu picturi de pânză aplicate pe acest lemn.

Preotul Petru, stoler venit din Ardeal, a făcut biserica pe locul alteia mai mici.

Pomelnicul bisericii de lemn a satului, scris în limba română cu litere chirilice, atestă faptul că „această biserică a fost sfințită la 15 august 1808, construită cu lemn de pe loc de către locuitorii care au fugit în grup de 200 familii din Maramureș și Transilvania, în frunte cu doi preoți, la stăruința preotului, Ioan și Petru, ambii dulgheri și ferari”.

Cert este că, la venirea lor, pe Boroaia Vale sau Boroaia Râșcăi erau deja 40-50 de case.

Biserica a fost reparată la 1864 și 1927 și adăpostește două epitafe și trei icoane de valoare.

Vechile icoane ale bisericii au fost pictate de Kiril Zugravul.

În Sfântul Altar se găsesc două Evanghelii. Una cu coperti din catifea, ferecată în metal alb. Dată: conform primei semnături, aflată la pagina 7, a episcopului Irineu - 19 septembrie 1946. Cea de-a doua, cu coperti din piele ferecată în metal, având imagini

porțelanate, datate - 1991. O cruce cu suport, din lemn, realizată de către „sculptor Constantinescu, Poiana”, donată de „Vasile și Eleonora Monoranu spre pomenirea noastră. Boroaia 1956”. Pomelnicul din lemn al ctitorilor este datat la 1808.

În naos se găsesc două epitafe vechi, nedatate.

Începând cu anul 2011 până în prezent, biserica a beneficiat de o serie de reparații și lucrări de restaurare.

În prezent la această biserică slujește preotul Ciprian Meștereanu.

Biserica cu hramurile „Înălțarea Domnului” și „Sfinții Părinți Ioachim și Ana” situată în centrul comunei, a cărei construcție, începută în anul 1924, a stagnat în primii ani postbelici, din cauza atitudinii ostile a oficialilor vremii.

Odată cu numirea sa, în anul 1946, preotul Ioan Argatu intenționează să continue construcția dar, din cauza unui denunț perfid, timp de 16 ani este nevoit să trăiască ascuns, departe de ochii Securității.

Abia în anul 1964, când i se anulează mandatul de arestare, reia proiectul și în 1969, reușește să sfințească temelia bisericii, pe care o va finaliza în doar 14 luni.

În urma decesului soției sale, în ianuarie 1973, părințele Argatu se retrage la Mănăstirea Antim din București, unde se călugărește cu numele Ilarion.

Biserica din centrul comunei Boroaia, ctitorită de părintele Ioan Argatu

Consiliul parohial al Bisericii din Boroaia 1972

Fiul său, Alexandru Argatu, preia și finalizează ctitorirea impunătorului așezământ, pictat de Adrian Keber, care a fost sfințit în 1977, de IPS Adrian Botoșăneanu.

După o perioadă trăită la Mănăstirea Căldărușani, renumitul duhovnic și-a petrecut ultimii 19 ani din viață la Mănăstirea Cernica, unde a trecut la cele veșnice la 11 mai 1999. A fost înmormântat într-o criptă în pronaosul bisericii din Boroaia.

În prezent slujesc la această biserică preoții Alexandru Argatu și Silviu Maxim.

Biserica cu hramurile „Bunavestire” și „Sfântul Dumitru” din Bărăști a fost construită începând cu anul 1842, de economul Iftimie Stamate, fiind finalizată și târnosită la 21 septembrie 1847.

Biserica are două icoane vechi aurite aduse de la Mănăstirea Râșca, datate 1710, și o Evanghelie în slavonă, din 1821.

Biserica este în formă de corabie în exterior iar la interior în formă de cruce, având pridvor, pronaos, naos și altar.

În partea de sud a pronaosului se află o lespede grea de piatră care acoperă mormântul ctitorului Eftimie Stamate și al fiului său, Gheorghe Stamate.

Catapeteasma, din lemn de tei susținută cu grinzi de brad, lucrată de elevii Liceului industrial din Iași, sub

îndrumarea inginerului Grigore Târjescu, este înaltă de 9 metri, cu diferite coloane cu capiteluri artistic lucrate, aurite, iar ramele icoanelor sculptate și aurite. Pictura ei și a icoanelor este lucrată în ulei, în stil bizantin.

La acest altar slujește, începând cu anul 1993, preotul Ionel Meleștean.

Biserica „Sfântul Nicolae” din Giulești a fost construită începând cu anul 1936 și a fost terminată în 1943, fiind sfințită la 5 decembrie de mitropolitul Moldovei, Irineu Mihălcescu.

La interior, biserica a fost pictată integral în tempera cu caseină, în stil bizantin, de maica Veronica Constantinescu din Mănăstirea Văratice. Este prevăzută cu diferite coloane cu capiteluri, artistic sculptate în frunze și ramuri. Icoanele catapetesmei pictate în ulei sunt încadrate în rame artistic sculptate și poleite cu bronz auriu. Lucrările catapetesmei și a altor obiecte de artă au fost efectuate de frații Ion și Vasile Lungu din comuna Bogdănești, iar restul de mobilier, de către Nicolae Baltag din Boroaia, prin anii 1941 și 1942.

În prezent, slujitor este preotul Fănică Chetroi.

Biserica cu hramul „Sfântul Nicolae” din Moișa a fost construită începând cu anul 1970, iar în anul 1974 a fost sfințită. Anterior acesteia, între anii 1926 și 1932,

credincioșii din Moișa au construit o biserică mare, care a fost incendiată în anul 1944.

În vara anului 1945, localnicii au ridicat o bisericuță din lemn, care a fost folosită mai bine de două decenii.

În prezent, biserica îl are ca paroh pe preotul Gheorghe Dranca.

Biserica pe stil vechi cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din Nemțeni îl are ca paroh pe preotul Nicolae-Filaret Aioanei. Biserica actuală a fost construită între anii 1948-1949 pe terenul donat de Ion Gh. Maxim.

Biserica cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Moișa – Suseni a fost construită cu binecuvântarea I.P.S. Pimen, arhiepiscopul Sucevei și al Rădăuților, începând cu 1996, când s-a pus piatra de temelie. Sfințirea locașului a avut loc în anul 2002.

De la 1 ianuarie 2005, aici își face misiunea de pastorație preotul Daniel Ciofu.

Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” a fost construită între anii 1995-1996, fiind ctitorită de părintele Mihail Horga, care și-a dorit ca micul așezământ monahal să fie metocul Mănăstirii Sihla. Sfințit în anul 1996, schitul a devenit mănăstire de sine stătătoare, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”, având în componență și un cămin pentru 18 vârstnici.

După trecerea la cele veșnice a ctitorului, lucrările mănăstirii au fost preluate de Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, stareț fiind numit părintele Alexie Ichim.

Mănăstirea pe stil vechi, de maici, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” din Boboceni - Moișa,

construită în anul 1988 și sfințită în anul 1991, adăpostește 40 de monahii. În prezent, stareța acestui așezământ monahal este schimonahia Alexandra Pișta.

Biserica „Sf. Teodor Tiron și tuturor Sfinților Români”, ridicată în centrul comunei de preotul Alexandru Argatu, cu prilejul Centenarului Marii Uniri, a fost sfințită în septembrie 2018, de către P.S. Damaschin Dorneanu.

Ideea sublimă și înălțătoare de cinstire a celor 139 de eroi ai comunei Boroaia, cunoscuți și identificați nominal în arhive, căzuți la datorie în Războiul de Întregire Națională, a călăuzit constant toate generațiile, care nu au prețuit să le aducă profundul lor omagiu de recunoștință într-o veșnică pomenire. Fii și fiice ale acestor bravi consăteni, nepoți și nepoate, strănepoți și strănepoate, cu toții au fost educați și deprinși să le cinstească memoria, să-i venereze și să mențină veșnic vie flacăra recunoașterii eterne a supremei lor jertfe, preamărindu-le faptele și spiritul de sacrificiu.

Astfel, din fondurile cooperativei de industrie casnică, respectiv de țesătorie și creșterea viermilor de mătase, înființată în 1920, a fost construit monumentul din centrul comunei, dezvelit la 1 septembrie 1935, pe care au fost trecute numele a 15 eroi de la 1877, 2 din 1913 și 139 din 1916-1918.

La 17 mai 2018, de Ziua Eroilor și a comunei, a fost dezvelit ansamblul statuar dedicat eroilor neamului, realizat de sculptorul bucureștean Petre Georgescu-Dedy, care a donat și Crucea bizantină de 2 metri înălțime,

Preoții parohi din comuna Boroaia, împreună cu primarul ing. Vasile Berariu

din piatră autohtonă, amplasată în centrul comunei, ca simbol al unirii Basarabiei cu patria-mumă.

În curtea tuturor bisericilor din comună sunt ridicate, de asemenea, monumente dedicate consătenilor eroi din cele două conflagrații mondiale.⁴

Chintesența acestei atitudini de smerită și bună cuviință este elecvent descrisă de regretatul prof.univ. dr. Gheorghe Scripcaru, autorul primei monografii a comunei: „Etosul țăranului din satul meu se baza exclusiv pe onestitate și bun simț. Cuvântul cinste devenea pentru el o religie și o normă de conduită, după afirmația sărac dar curat, devenea un fel de lumină de biserică la a cărei strălucire orbitoare nu puteai rezista.

Încorporarea unor atari valori în conduita lor zilnică îi făceau intransigenți cu orice morală din bucăți, deși, în fața slăbiciunilor umane, niciodată nu detestau ci totdeauna înțelegeau.

Mi-aduc aminte cu venerație cum își doreau reciproc ca să le fie conștiința curată precum cămașa oferită duminica de nevastă pentru a merge la biserică.”⁵

MISIONARI ȘI LIDERI AI ORTODOXIEI

Boroienii sunt români autentici, destoinici, hotărâți, cu caractere alese și performanțe de excepție care au dus dincolo de hotarele comunei, județului și ale țării făclia civilizației din Boroaia.

Faima acestei comunități de oameni binevoitori, cuviincioși, curați la minte și la suflet, luminați, destoinici, chibzuiți, patrioți și cu frică de Dumnezeu a fost amplificată și consolidată de-a lungul anilor de numeroși slujitori ai Bisericii Ortodoxe. Asemenea părintelui Ilarion Argatu, și-au dedicat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu, devenind fii de cinste ai comunei Boroaia, în diferite așezăminte monahale și parohii, arhimandriții Hrisostom Andrioaia, Nifon Corduneanu și Ciprian Zaharia, ieromonahii Ioan Butnaru, Irinarh Meleștean, preoții Tudor Andrioaia, Mihai Agafiței, Alexandru Argatu, Gheorghe Baltag, Vasile Baltag, Mihai Beraru, Constantin C. Cercel, Ghiorghe Maxim, Petru Maxim, Silviu Maxim, Gheorghe Meleștean, Ionel Meleștean, Florin Meștereanu, Ciprian Meștereanu, Mihai Moişanu, George Moşneguțu, Gheorghe Păstrăvanu, Teodor Peiu, diaconii Valentin Lungu, Constantin Pavăl ș.a.

Deși născut la Valea Glodului, în comuna suceveană Vulturești, la 2 august 1912, în familia Mariei și a lui Alexandru Argatu, Ioan Argatu și-a legat destinul de cel al boroienilor, în mijlocul cărora a trăit, a ctitorit, a pătit și unde își doarme somnul de veci.

După absolvirea a cinci clase elementare în sat, a urmat cursurile Seminarului Teologic din Dorohoi și ulterior ale Facultății de Teologie din Cernăuți.

În perioada 12 noiembrie 1936-24 octombrie 1939 a urmat cursurile Școlii de Ofițeri de Rezervă din Bacău, prin Înaltul decret nr. 3839/1939 fiind înaintat în gradul de sublocotenent de rezervă⁶.

Părintele Ilarion Argatu înconjurat de credincioși ai comunei Boroaia

În urma căsătoriei, la 10 noiembrie 1940, cu Georgeta, fiica preotului Sebastian Mihăilescu din Oniceni, la 1 decembrie 1940 a fost hirotonit preot de mir în Catedrala Mitropolitană din Iași, pentru parohia Oniceni. Ulterior a mai activat în parohiile Ruși – Ioneasa (1940-1946) și Boroaia (1946-1948, 1964-1972).

Urmărit de Securitate, în perioada 19 iulie 1948 – 13 februarie 1964 a trăit ca fugar, ascunzându-se la cunoștințe și rude apropiate.

După 16 ani de pribegie, s-a întors la Boroaia, unde a construit biserica „Sf. Părinți Ioachim și Ana”.

În anul 1972 a fost tuns în monahism, cu numele Ilarion.

A viețuit la Mănăstirile Antim (1972-1977), Căldărușani (1977-1979) și Cernica (1977-1999).

Celebru pentru harul său, după Revoluție a fost chemat în Germania, Franța, Belgia și S.U.A., unde, însoțit de câțiva călugări, a efectuat slujbe de exorcizare.

Din colecta publică, a ridicat o biserică în satul natal și a dăruit Comunității românești din Israel un teren la Ierihon, unde a fost clădit un lăcaș de cult ortodox, cu hramul „Nașterea Domnului”, în care să fie adunate toate măicuțele românce din Israel.

Trecut la cele veșnice la 11 mai 1999, la Mănăstirea Cernica, a fost adus și înmormântat, conform dorinței, alături de soție, în biserica ctitorită la Boroaia.⁷

În mai 2006, la dezgropare, după datină, la împlinirea a șapte ani, trupul părintelui Argatu a fost descoperit aproape intact. Spălate în aghiazmă, unse cu untdelemn sfințit și cu mir, moaștele au fost așezate de către credincioși într-un baldachin amplasat în pronaosul bisericii, aproape de criptă, racla fiind lăsată desfăcută și acoperită doar cu sticlă.

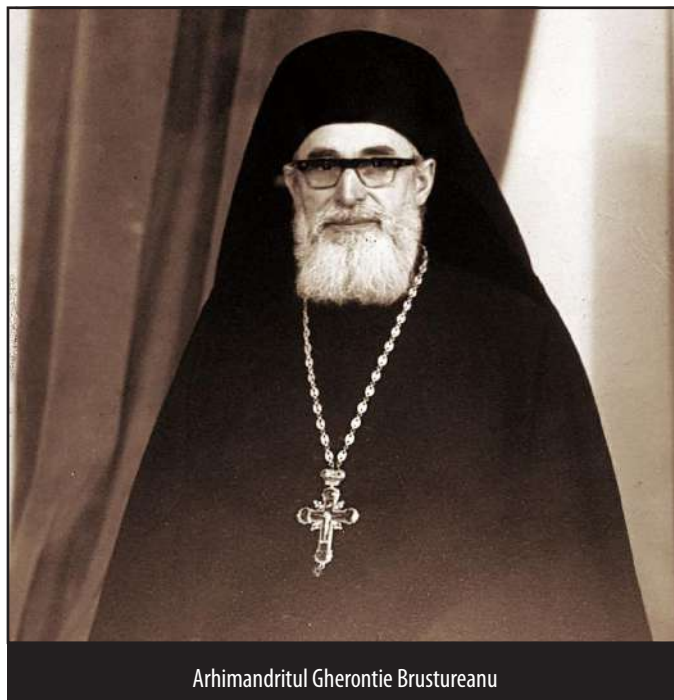
În 2001, la Editura Plumb i-a fost publicată lucrarea „Ce gândesc eu”.

Născut în comuna Boroaia, din fostul județ Baia, astăzi Suceava, la 7 februarie 1910, Gheorghe Brustureanu avea să devină unul dintre erudiții călugări tipografi ai Mănăstirii Neamț.

Viitorul arhimandrit a urmat patru clase primare în localitatea natală, intrând în obștea Mănăstirii Neamț la 1 noiembrie 1925. A efectuat stagiul militar în contingentul 1932, la Regiunea a II-a Antiaeriană Iași.

Conform aprobării Mitropoliei Moldovei și Sucevei nr. 8.640 din 22 decembrie 1934, la 8 martie 1935 a fost tuns în monahism în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț, de către arhimandritul Valerie Moglan, mai târziu episcopul Valerie Moglan Botoșăneanul, având ca naș de călugărie pe ieromonahul Valerian Mititelu.

A fost hirotonit ierodiacon la 2 iunie 1938 de către patriarhul Nicodim Munteanu, la acea vreme mitropolit

Arhimandritul Gherontie Brustureanu

al Moldovei și Sucevei, în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț, iar la numai câteva luni, la 6 septembrie 1938, a fost hirotonit ieromonah în același sfânt locaș.

La 29 august 1943 a fost hirotosit protosinghel de către patriarhul Nicodim Munteanu, iar hirotesia întru duhovnic a primit-o la 14 septembrie 1947, prin rugăciunile vlădicului Valerie Moglan Botoșăneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț.

La 28 octombrie 1947 a fost ridicat în rangul de arhimandrit de către episcopul Pavel Șerpe Ploieșteanul. În anul 1945, din încredințarea episcopului Galaction Silistreanu, starețul Mănăstirii Neamț, a fost numit egumen la Schitul Vovidenia, unde a rămas până în anul 1950.

A continuat apoi lucrarea la Tipografia Centrului Mitropolitan de la Mănăstirea Neamț, activând ca muncitor după retragerea sa din cinul monahal, în urma nedreptului Decret 410 din 28 octombrie 1959.

La Schitul Vovidenia s-a îngrijit de toate cele trebuincioase vieții într-un mic așezământ monahal. Slujea la Sfântul Altar, lucra cu obștea în grădină și la alte ascultări comunitare, spovedea, întâmpina pelerinii și îi găzduia, mai ales cu prilejul marilor sărbători de la Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh.

A întreprins și lucrări de întreținere și refacere a chiliilor și acareturilor, mai ales că perioada sa de egumenie se întâmpla după cel de-al Doilea Război Mondial.

Reprimit în soborul slujitorilor Mănăstirii Neamț, a slujit până la trecerea la cele veșnice, în ziua de 9 martie 1986.

A rămas amintit în pomelnicul binefăcătorilor Mănăstirii Neamț și pentru faptul că s-a ostenit, împreună cu arhimandritul Vladimir Muscă, la construirea unei case monahale așezate în vecinătatea stăreției Mănăstirii Neamț.

Protosinghelul Nifon Corduneanu, celebrul secretar al Neamțului, s-a născut la 19 iulie 1916, în comuna suceveană Boroaia, în familia cu șase copii a Elenei și a lui Vasile Corduneanu.

Rămas de mic orfan de mamă și de tată, a intrat în monahism ca frate începător la Mănăstirea Neamț la 22 aprilie 1942, unde a fost adus de unchiul său, monahul Iov Burlacu, care era fratele mamei sale.

După o săptămână de ucenicie în mănăstire, a fost trimis de ascultare la via Mănăstirii Neamț din comuna ieșeană Bucium.

În octombrie 1943 a fost trimis la studii la Seminarul monahal de la Mănăstirea Neamț.

Pe 8 ianuarie 1944 a fost tuns în monahism, în Biserica cu hramul „Înălțarea Domnului”, de către starețul arhimandrit Victorin Ursache, având ca naș de călugărie pe monahul Ghenadie Pipirigeanu, primind numele de Nifon.

În aceeași lună a fost concentrat la Regimentul 7 Vânători din Lipcani, unde a lucrat la Biroul Mobilizare, ca dactilograf.

În luna martie 1944 a fost eliberat și s-a întors la mănăstire, de unde a plecat cu arhiva casierei la Mănăstirea Ciorogârla, ca ucenic al părintelui Filaret Dutcovici.

Reîntors la Mănăstirea Neamț, din toamnă a fost repartizat la Cancelaria mănăstirii, ca ajutor de casier.

La 27 decembrie 1944 a fost hirotonit în treapta de ierodiacon, de către episcopul Galaction Silistreanul, în Biserica „Înălțarea Domnului” a Mănăstirii Neamț.

În anul 1945 a fost numit secretar al mănăstirii și arhivar, ascultare ce a deținut-o 41 de ani.

A fost un secretar model, care lucra în Cancelarie cu o conștiinciozitate exemplară, zi de zi. Întocmea adresele către Mitropolie și mănăstiri, procesele-verbale ale consiliilor mănăstirești, corespondența, felicitările, toate actele la vreme. Când starețul trecea pe la birou i le dădea la semnat, apoi, fiecare își urma drumul firesc. Actele erau arhivate corect în dosare, care la sfârșitul anului erau legate, cusute de fapt cu sfoară, după obiceiul vremii. Așa s-au păstrat în bună stare actele mănăstirii.

La 20 iulie 1946 a fost hirotonit ieromonah în biserica mănăstirii de episcopul Atanasie Dincă, episcop locțiitor de mitropolit al Olteniei iar la 14 septembrie 1946, a fost hirotesit în rang de protosinghel, de vlădica Valerie Moglan, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor.

La 1 august 1952 a fost numit egumen la Schitul Vovidenia, funcție pe care a îndeplinit-o vreme de cinci ani, concomitent cu treburile cancelariei Mănăstirii Neamț.

La Vovidenia a ctitorit un paraclis pentru săvârșirea slujbelor de iarnă, sfințit în anul 1954 de mitropolitul Sebastian Rusan⁸.

Pe 15 septembrie 1959 i s-a percheziționat casa și a fost arestat de către locotenentul major de Securitate Vasile Chiriac din Târgu Neamț, din cauza legăturii de prietenie pe care a avut-o cu frații arhimandriți Haralambie și Vasile Vasilache, cel dintâi, fost stareț al Mănăstirii Neamț, mort la Gherla și înmormântat într-o groapă comună, iar părintele Nifon, secretar.

În urma procesului ținut la Bacău, la 23 martie 1960, a fost învinuit de „uneltire contra orânduirii de stat”, fiind condamnat la 6 ani închisoare și confiscarea totală a averii personale.

Protosinghelul Nifon Corduneanu

Grațiat la 19 septembrie 1963, a fost eliberat din penitenciarul Gherla, primind domiciliu fixat la Schitul Icoana.

Odată cu venirea la Mănăstirea Neamț a mitropolitului Justin, starețul Dionisie Velea, beneficiind și de susținerea profesorului Dumitru Dogaru, secretar general la Departamentul Cultelor între 1957 și 1970, a solicitat și obținut reprimirea în monahism a părintelui Nifon, care avea să viețuiască la Neamț până la sfârșitul vieții.

A trecut la Domnul sâmbătă, 10 aprilie 2004. Slujba înmormântării în cimitirul Bogoslovului a fost oficiată pe 12 aprilie de Ioachim Giosan, arhiereul-vicar al Episcopiei Romanului, alături de un sobor de 55 de preoți și 5 diaconi⁹.

Fiul Eleonorei și al lui Vasile Zaharia, viitorul arhimandrit Ciprian Zaharia s-a născut la 19 iunie 1931, în comuna Boroaia, jud. Suceava.

A urmat școala primară în satul Giulești și gimnaziul la Boroaia.

Fiind al patrulea din cei 9 frați, două fete și șapte băieți, a intrat de tânăr ca viețuitor în obștea Mănăstirii Secu.

Între anii 1950 și 1953 a urmat școala monahală, respectiv cursurile Seminarului Teologic Ortodox „Veniamin Costache” de

la Mănăstirea Neamț, iar din anul 1970, Facultatea de Teologie de la București.

La Mănăstirea Bistrița unde a fost rânduit în anul 1979 de vrednicul de pomenire patriarh Teoctist, pe atunci mitropolit al Moldovei și Sucevei, având cea mai lungă stăreție din secolul XX a unui stareț.

Venea de la Mănăstirea Secu, unde, timp de 35 de ani, se dovedise a fi un vrednic monah și slujitor, dar și un bun gospodar.

La Bistrița a reușit să reînvie viața și tradiția monahală. A oficiat, după 30 de ani de interdicții, prima tundere în monahism, cea a Preasfințitului Ioachim Băcăuanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Cu toate vitregiile și interdicțiile, a fost un harnic și neobosit restaurator al ctitoriei lui Alexandru cel Bun. A construit, după 1990, în cimitirul mănăstirii, o bisericuță din lemn în stil tradițional, s-a ocupat îndeaproape de înființarea unor noi schituri, dar și de buna gospodărire a celor existente pe atunci, multe dintre acestea fiind ridicate mai târziu la rang de mănăstire.

Perioada de stăreție a părintelui Ciprian s-a caracterizat prin abilitate în vremuri de încercare și presiune puternică față de Biserică, în general, și față de monahism, în special. Datorită acestei abilități, contestată uneori în mediile ecleziale, Bistrița a devenit o mănăstire cunoscută și cercetată de credincioșii din zonă, dar și de pelerinii veniți de departe pentru a-i întâlni pe duhovnicii vestiți care se nevoiau acolo: Marchian Ciubotaru, Iustin Pârvu, Ioanichie Bălan, Martinian Conuț, Hrisostom Asavei.

Implicat în bunul mers al mănăstirilor nemțene, s-a preocupat de construirea corpurilor de chilii, renovarea palatului domnesc, restaurarea picturii bisericii, construirea bisericii de lemn din cimitir, lucrările

de consolidare a zidului de incintă, a Școlii Domnești, lucrările de construcție de la schituri ș.a.

Stareț milostiv, rugător, veghetor jertfelnic pentru mănăstire și pentru bunul ei mers, s-a ocupat și de pregătirea teologică a viețuitorilor din mănăstire.

Arhimandritul Ciprian Zaharia, a avut o lungă perioadă de timp și ascultarea de exarh al mănăstirilor nemțene, purtând astfel pe umeri și răspunderea pentru bunul mers al activității așezărilor monahale din județ.¹⁰

În vremea sa, mănăstirea a fost vizitată de oameni importanți, cu nume sonore și cu poziții înalte. Totodată, mănăstirea a fost gazdă bună pentru numeroși oameni de cultură, scriitori, pictori, artiști. Ioan Alexandru, i-au închinat câteva poezii, precum cele din „Imnele lubirii” și „Imnele Moldovei”, rămase

ca un testament al poetului pentru Țara Mușatinilor.

A trecut la cele veșnice la 26 decembrie 2007. Într-un In Memoriam, scriitorul și istoricul dr. Artur Silvestri menționa: „Astăseară am aflat că s-a prăpădit părintele Ciprian Zaharia, în a doua zi de Crăciun. De-atunci sunt tulburat, n-am mai vorbit cu el tot anul trecut și acum aflu că nu mai este. I-am fost aproape în anii de plumb când se chinuia să restaureze mănăstirea și a reușit; a refăcut, mai apoi, mulțimi de schituri și de mănăstiri pe toată Valea Bistriței, purtându-se ca un episcop și, la drept vorbind, ca un voevod.

Despre Mănăstire, am scris o carte în 1988, o monografie de 1000 de pagini până azi inedită, dar o să trebuiască s-o public cât de curând; într-un fel este chiar dedicată lui.”¹¹.

„Părintele Ciprian a ajutat mulți tineri să urmeze școli teologice, le-a

Arhimandritul Ciprian Zaharia

Vladimir Musca

cumpărat haine și cărți, le-a dăruit primul veșmânt și primul liturghier. Mulți oameni ai Bisericii, astăzi cu diferite slujiri, păstrează imaginea unui monah milostiv, rugător, veghetor pentru mănăstire și pentru bunul ei mers.

A fost arhimandritul Ciprian un monah cu lungă slujire, un stareț în vreme de încercare, un suflet bun, ascuns într-un veșmânt învechit. Un om sub vremi, care și-a dus crucea printre spini și măcăcini în vremuri pe care noi nu le înțelegem pe deplin.¹²

Harnic, stăruitor, priceput, gospodar, iubitor al rânduielilor monahale și al slujbelor bisericesti, arhimandritul Vladimir Muscă a făcut parte din pleiada călugărilor misionari ai Mănăstirii Neamț, remarcându-se mai ales prin grija pe care a avut-o față de cuvântul tipărit, dar și pentru organizarea Tipografiei Mitropolitane, al cărei director a fost într-o perioadă de timp.

Născut la 22 septembrie 1909, în localitatea Boroia, din fostul județ Baia, astăzi Suceava, în familia

binecredincioșilor creștini Petru și Maranda Muscă, a urmat patru clase primare în localitatea natală.

Intrat în mănăstire la 1 noiembrie 1925, la 1 martie 1926 a fost repartizat la Tipografie, unde va practica meseria de zețar. Ajutat de scriitorul și publicistul Adrian Maniu (1891-1968), în același an a plecat la Tipografia „Cultura Națională”, respectiv Tipografia „Cartea Românească” din Capitală, unde se va specializa ca linotipist¹³.

În 1931 a efectuat stagiul militar la Școala Militară Aeronautică din București, la Serviciul Tipografiei, unde a exersat meșteșugul tiparniței.

Se întoarce la Mănăstirea Neamț, unde este solicitat să rămână la tipografia așezământului.

A fost tuns în monahism la 8 martie 1935, conform Ordinului Sfintei Mitropolii a Moldovei și Sucevei nr. 8639/1934, în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț, de către arhimandritul Valerie Moglan, mai târziu episcopul Valerie Moglan

Botoșăneanu, având naș de călugărie pe protosinghelul Doroftei Alexa.

La 8 octombrie 1938 a fost hirotonit ierodiacon în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț și ieromonah, a doua zi, 9 octombrie 1938, de către Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Nicodim Munteanu.

La 6 octombrie 1940 a fost hirotesit protosinghel.

Începând cu anul 1942 a fost numit director al Tipografiei de la Neamț.

Conform Ordinului Sfintei Mitropolii nr. 1186 din 3 august 1945, a fost hirotesit arhimandrit de către patriarhul României, Nicodim Munteanu, la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului din 1945, în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț.

La 27 septembrie 1953 a fost hirotesit duhovnic de către mitropolitul Moldovei și Sucevei, Sebastian Rusan, în Biserica „Înălțarea Domnului” de la Mănăstirea Neamț.

La 1 iunie 1951 a fost chemat de către patriarhul Iustinian Marina ca lucrător la Tipografia Institutului

Biblic și de Misiune Ortodoxă a Bisericii Ortodoxe Române, unde a funcționat până la sfârșitul aceluiași an. Patriarhul ar fi dorit ca el să rămână la conducerea acestei instituții.

În urma Decretului 410 din 28 octombrie 1959 a fost retras din monahism, dar a rămas mai departe în postul de director al Tipografiei Centrului Mitropolitan Iași, până când, cu binecuvântarea Mitropolitului Moldovei, a reîmbrăcat uniforma monahală, având dreptul din nou de a sluji cele sfinte.

Pregătit la marea școală a tiparniței nemțene, arhimandritul Vladimir a înscris la rândul său, în cronica acestui focar de cultură, credință și lumină împliniri care reliefează măiestria și gustul său artistic. Munca și realizările sale îl alătură sutelor de tipografi nemțeni, care, zi de zi, cu răbdare și conștiinciozitate au fost înflăcărați de chemarea Bisericii noastre.

Părintele Vladimir a avut răspunderi și în gospodăria Mănăstirii Neamț, unde a dat dovadă întotdeauna de multă pricepere și seriozitate, fiind atașat și integrat cu toată ființa sa în obștea unde s-a format ca nevoitor și rugător fierbinte înaintea lui Dumnezeu. Vreme îndelungată, a fost unul dintre cei mai distinși monahi ai acestui vestit așezământ monahal. Era o fire comunicativă, foarte corect și cu o rară sensibilitate sufletească. Adesea însoțea conducerea Mănăstirii Neamț la sărbători ale Centrului eparhial, la hramurile unor mănăstiri și biserici, la alte evenimente și prilejuri duhovnicești, când cuvioșia sa se prezenta ca un ales slujitor.

Deși pensionar pe caz de boală din anul 1972, a condus tipografia nemțeană până aproape de moarte, cu multă pricepere, simț artistic și hărnicie, care impresiona pe toți deopotrivă, ierarhi, consilieri, colaboratori și ostenitori, monahi și mireni.

Când timpul îi îngăduia, frecventa biserica cu multă evlavie, și uneori avea protia slujbelor solemne care se oficiau în biserica mare a mănăstirii, numită și Ștefaniană. Deseori nu ezita să mărturisească atașamentul său sincer față de Mănăstirea Neamț, pe care o iubea mult încă din anii copilăriei.

A trecut la Domnul la 28 noiembrie 1973, rămânând în tradiția Mănăstirii Neamț drept unul dintre cei mai de seamă tipografi și misionari ai Lavrei¹⁴.

Mare nevoitor, vestit farmacist și cunoscător de plante medicinale și un mare iubitor de săraci, cuviosul lov Burlacu a fost unul din cei mai duhovnicești călugări din obștea Mănăstirii Neamț.

Născut în anul 1874 în comuna Boroaia, jud. Suceava, în anul 1906, luându-și crucea, a urmat lui Hristos, făcându-se călugăr în Mănăstirea Neamț.

Arhimandritul Vladimir Muscă

Aici s-a nevoit timp de 35 de ani, având aceeași ascultare de farmacist al mănăstirii și îngrijitor al părinților bătrâni și bolnavi de la bolniță.

Părintele lov întrecea pe toți ceilalți călugări din mănăstire cu postul, cu neîncetata rugăciune și cu trezvia minții. Permanent avea privirea în jos și cugeta la moarte. Minte lui era plină de întreaga înțelepciune, fața senină și inima mereu deschisă pentru toți.

Spunea ucenicul lui că niciodată n-a văzut pe părintele lov râzând sau vorbind cuvinte de prisos. Vorbirea lui era foarte scurtă și cuvintele pătrundeau ca niște săgeți în inima fiecăruia. Mânca o dată pe zi, seara, și dormea câteva ore pe noapte, pe o bancă, având sub cap un bolovan de piatră învelit cu ziar.

Mare cunoscător al plantelor medicinale și un renumit farmacist, Părintele lov singur aduna plantele, vara, din poieni și păduri, le conserva și făcea din ele siropuri și alifii, pe care apoi le distribuia gratuit la călugării și mireni bolnavi.

Timp de 30 de ani a fost farmacist și infirmier la bolnița Mănăstirii Neamț. Numele lui era atât de cunoscut încât veneau la el călugări și mireni bolnavi din toate mănăstirile și satele din împrejurimi, pe care îi primea cu dragoste, îi consulta și le dădea medicamente preparate de el și mulți se vindecau.

Acest părinte iubitor de Dumnezeu îngrijea cu mare dragoste pe călugării suferinzi de la bolniță. Acolo își avea chilia și farmacia. Acolo zăbovea ziua și noaptea lângă căpătâiul bolnavilor, mângâind și legând rănilor, primenind paturile sau împărțind mâncarea adusă de la trapeză. Pentru aceasta, toți îl iubeau pe părintele Iov și îl numeau „părintele nostru”¹⁵.

Această ascultare a dus-o cu bucurie până la sfârșitul vieții, în toamna anului 1941, când cuviosul Iov monahul a adormit cu pace și a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii.

Unele mărturii despre și patosul încreștinării și al spiritualității ortodoxe ridicate la rang de virtute, înrădăcinate de veacuri la Boroaia se regăsesc în Muzeul de istorie și tradiții etnografice „Neculai Cercel”, înființat de inimosul învățător fiu al satului, demers salutar continuat de fiul său, Petru Cercel și perfectat, într-o

concepție expozițională modernă, în anul 2018, de învățătoarea Niculina Onisie.

LĂCAȘE DE CULT, MONAHI ȘI VIAȚĂ SPIRITUALĂ LA BOROAIA

Situată la granița dintre județele Neamț și Suceava, în pridvorul legendarei Bucovine, comuna Boroaia este faimoasă atât prin salba de așezăminte de cult cât și printr-o intensă și profundă viață monahală, susținută și promovată cu har și devoțiune în toată Moldova, de-a lungul anilor, de monahi luminați și iluștri slujitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Keywords: Comuna Boroaia, jud. Suceava, lăcașe de cult, monahi, viață spirituală.

NOTE

[1] Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu”

[2] Prof.univ.dr. Gheorghe Scripcaru, „Boroaia – o reîntoarcere în spirit”, Editura PsihOmnia, Iași, 1998, p. 20.

[3] Ing. Vasile Berariu, comandor (r) dr. Marian Moșneagu, „Comuna Boroaia în cuvinte și imagini. Prezentare și promovare”, Editura 1Print, Suceava, 2020, p. 20.

[4] „Un secol de vibrație românească. Boroaia 1918 – 2018”, Coordonator: Comandor dr. Marian Moșneagu, Editura Accent Print, Suceava, 2018, p. 177.

[5] Prof.univ. dr. Gheorghe Scripcaru, op.cit., p. 12.

[6] Arhivele Militare Naționale Române, Fond Direcția Cadre și Învățământ, Registrul Ofițeri Rezervă Infanterie, dosar nr.crt. 53, f. 43.

[7] Eugen Dimitriu, „Dicționar al personalităților fălțicene”, Editura TipoMoldova, Iași, 2015, pp. 46-47.

[8] Arhimandrit Benedict Sauciu, „Mănăstirea Neamț, vatră de spiritualitate și cultură românească. Volumul II (1990-2017) Mănăstirea Neamț între anii 1990-2017”, Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Editura Doxologia, București, 2017, pp. 39-41.

[9] Arhimandrit Benedict Sauciu, „Mănăstirea Neamț, vatră de spiritualitate și cultură românească. Volumul I (1945-1989) Mănăstirea Neamț în perioada regimului

comunist”, Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Editura Doxologia, București, 2017, pp. 182-184.

[10] Protosinghel Ieronim Crețu, starețul Mănăstirii Bodești din județul Neamț, „Părintele Ciprian Zaharia, un om al păcii și al rugăciunii”, în „Doxologia.ro”, portal ortodox.

[11] Ibidem.

[12] Arhimandrit Timotei Prahoveanul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Arhimandritul Ciprian Zaharia – un străjer în vremuri de reștițe”, în „Lumina”, 9 ianuarie 2008.

[13] Arhimandrit Benedict Sauciu, „Mănăstirea Neamț, vatră de spiritualitate și cultură românească. Volumul I (1945-1989) Mănăstirea Neamț în perioada regimului comunist”, Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, Editura Doxologia, București, 2017, p. 170.

[14] †Timotei Prahoveanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, „Monahi tipografi de altădată - arhimandritul Vladimir Muscă”, în ziarul „Lumina”, ediție online

[15] Arhimandritul Ioanichie Bălan, „Înțeleptul Monah Iov Burlacu – o viață cu nădejde și o moarte plină de pace”, în „Patericul românesc”, Editura Mănăstirea Sihăstria, p. 540.